

Oefengedicht Nederlandse taal havo/vwo

STADGENOOT

Hij is het licht vergeten
en het gras vergeten
en al die kleine levende kevertjes
en de smaak van water en het waaien

- 5 hij is de geur vergeten
van het hooi de grijze vacht van de schapen
de varens de omgelegde aardkluiten

zijn binnen is geen nest zijn buiten
geen buiten zijn tuin een vaas

- 10 hij is ook
de bliksem vergeten de rauwe
hagel op zijn voorhoofd

- hij zegt niet: graan meel brood
hij ziet de vogels niet weggaan
15 en de sneeuw niet komen

hij zal bang en verongelijkt doodgaan.

Jan G. Elburg (1919-1992)

Voorbeeldvragen

Alle antwoorden moeten gemotiveerd kunnen worden. U kunt ook andere vragen dan onderstaande krijgen.

Vorm

1. In welk metrum is het gedicht geschreven?
2. De eerste strofe telt vier versregels. Hoe heet zo'n strofe?
3. De tweede strofe telt drie regels. Hoe heet zo'n strofe?
4. De derde strofe telt twee regels. Hoe heet zo'n strofe?
5. Noem twee gevallen van assonantie.
6. Waarom is 'smaak van water' (r. 4) geen goed voorbeeld van assonantie?
7. Noem twee gevallen van alliteratie.
8. Heeft het gedicht een regelmatig eindrijm?

9. Noem twee plaatsen in het gedicht waar sprake is van enjambement.
10. Wat is de functie van enjambement?
11. Welke stijlfiguur is bepalend voor de vorm van het gedicht?
12. Benoem de beeldspraak 'zijn tuin een vaas' (r. 9).

Inhoud

1. Naar wie verwijst 'hij' (r. 1)?
2. Wat betekent 'zijn binnen is geen nest' (r. 8)?
3. Wat betekent 'zijn tuin een vaas' (r. 9)?
4. Waarvoor staat 'graan meel brood' symbool (r. 13)?
5. Waarvoor staat 'ziet de vogels niet weggaan' (r. 14) symbool?
6. Waarom is de hij-figuur 'bang' (r. 16)?
7. Welke functie heeft de slotregel (r. 16)?
8. Wat is het thema van het gedicht?

Op de volgende pagina's staan voorbeelden van goede antwoorden.

Voorbeelden van goede antwoorden

Er zijn soms ook andere antwoorden mogelijk.

Vorm

1. **In welk metrum is het gedicht geschreven?**

Er is geen sprake van een regelmatig metrum. Sommige regels zijn wel metrisch. Zo is er in regel 8 sprake van een jambe.

 v - v - v - v - v - v

Regel 8: 'zijn binnen is geen nest zijn buiten'

2. **De eerste strofe telt vier versregels. Hoe heet zo'n strofe?**

Kwatrijn.

3. **De tweede strofe telt drie versregels. Hoe heet zo'n strofe?**

Terzet.

4. **De derde strofe telt twee versregels. Hoe heet zo'n strofe?**

Distichon.

5. **Noem twee gevallen van assonantie.**

Regel 1: 'is' en 'licht' en regel 3: 'levende' en 'kevertjes'.

6. **Waarom is 'smaak van water' (r. 4) geen goed voorbeeld van assonantie?**

Rijm is overeenkomst van klanken in niet te ver van elkaar verwijderde beklemtoonde lettergrepen. De klank van 'van' komt niet overeen met die van 'smaak' en 'water'.

7. **Noem twee gevallen van alliteratie.**

Regel 4: 'water' en 'waaien' en regel 6: 'van', 'vacht' en 'van'.

8. **Heeft het gedicht een regelmatig eindrijm?**

Nee.

9. **Noem twee plaatsen in het gedicht waar sprake is van enjambement.**

Aan het einde van regel 5 (r. 5 → r. 6), aan het einde van regel 10 (r. 10 → r. 11).

10. **Wat is de functie van enjambement?**

De woorden voor en na het afbreken krijgen nadruk, omdat de zin doorloopt van de ene versregel in de andere.

11. **Welke stijfijuur is bepalend voor de vorm van het gedicht?**

De opsomming (enumeratio).

12. **Benoem de beeldspraak 'zijn tuin een vaas'(r.9).**

Een vergelijking zonder 'als'.

Inhoud

1. **Naar wie verwijst 'hij' (r. 1)?**

'Stadgenoot' (titel).

2. **Wat betekent 'zijn binnen is geen nest' (r. 8)?**

Voor de stadgenoot/hij-figuur is zijn huis niet de veilige plek om zich te beschermen tegen natuurverschijnselen.

3. **Wat betekent 'zijn tuin een vaas' (r.9)?**

Voor de stadgenoot/hij-figuur is een vaas (met bloemen?) het enige wat hem doet denken aan een tuin.

4. **Waarvoor staat 'graan meel brood' symbool (r. 13)?**

Voor de gewone cyclus van het leven/de natuur. De stadgenoot heeft geen idee meer van de herkomst van het brood.

5. **Waarvoor staat 'ziet de vogels niet weggaan' (r.14) symbool?**

De vogeltrek kondigt de wisseling van seizoenen aan. Voor de stadgenoot/hij-figuur spelen de seizoenen geen rol meer. Hij ziet ook 'de sneeuw niet komen' (r. 15). Hij is vervreemd van de natuur.

6. **Waarom is de hij-figuur 'bang' (r. 16)?**

Omdat de hij-figuur is vervreemd van de natuur, ervaart hij de dood niet als een gegeven dat bij de levenscyclus hoort. Daarom is hij ook verongelijkt, want hij is het er niet mee eens dat hij ooit zal sterven.

7. **Welke functie heeft de slotregel (r. 16)?**

Conclusie.

8. **Wat is het thema van het gedicht?**

De stadsbewoner vervreemdt van de natuur, verliest het contact met de natuur. De stadgenoot begrijpt de natuur niet meer (de plattelander wel).